

Inbreng Nederlands Helsinki Comité op internetconsultatie wet online aangejaagde openbare-ordeverstoringen

18 mei 2025

Het Nederlands Helsinki Comité (NHC)¹ maakt zich ernstige zorgen over de initiatiefwet online aangejaagde openbare-ordeverstoringen.

Burgers in Nederland hebben het recht om zich te verenigen en uit te spreken. Deze vrijheid van meningsuiting en vereniging – belangrijke bouwstenen van een sterke democratie – staan steeds meer onder druk. Dit initiatiefwetsvoorstel past in een bredere en verontrustende trend, zowel nationaal als internationaal, waarin overheden steeds vaker grijpen naar repressieve wetgeving om ondermijning en verstoring van de openbare orde tegen te gaan, met verstrekkende gevolgen voor fundamentele rechten en vrijheden. Deze ontwikkeling zet de ruimte voor maatschappelijke participatie, democratische tegenspraak en de uitoefening van essentiële vrijheden – zoals de vrijheid van meningsuiting en het recht op demonstratie – onder druk.

Als een organisatie die in Nederland en Europa opkomt voor mensenrechten en de democratie, ziet het Nederlands Helsinki Comité in veel landen waar we werken hoe zulke wetten gebruikt worden als middel om kritische maatschappelijke bewegingen de mond te snoeren. Vaak wordt er geen bewijs geleverd voor de noodzaak en de effectiviteit van nieuwe regelgeving. Integendeel, ze bevatten meestal vage begrippen die selectief worden toegepast en discriminerend werken. Dit resulteert vaak in een belemmering van juist die organisaties die zich inzetten voor de rechtsstaat en democratische waarden en is vaak de eerste stap op een hellend vlak naar inperking van kritische stemmen.

Deze zorgen hebben wij ook bij deze initiatiefwet. Hoewel het voorstel beoogt de openbare orde te beschermen, opent het de deur naar vergaande bevoegdheden voor burgemeesters om online uitingen te laten verwijderen. Daarmee komt een essentieel onderdeel van het publieke debat in het gedrang. Juist in een democratische rechtsstaat moet met uiterste terughoudendheid worden omgegaan met de mogelijkheid om meningsuitingen voorafgaand te beperken of te verwijderen. De vaag geformuleerde normen in het voorstel, zoals de "ernstige vrees voor openbare-ordeverstoring", bieden onvoldoende rechtszekerheid en te weinig waarborgen tegen misbruik of willekeurige toepassing – zeker in het huidige gepolariseerde politieke klimaat.

Zonder duidelijke, toetsbare criteria en onafhankelijke beoordeling vooraf, bestaat het risico dat deze bevoegdheden worden ingezet tegen activistische of controversiële meningen die juist een kernfunctie vervullen in een levendig democratisch debat. De kans op een *chilling effect* is reëel: burgers kunnen zich uit angst voor juridische repercussies onthouden van het uiten van meningen of het oproepen tot vreedzame demonstraties, ook als deze volledig binnen de grenzen van de wet vallen.

¹ Het [Nederlands Helsinki Comité](#) is een non-gouvernementele organisatie die zich al sinds 1987 inzet voor democratie, mensenrechten en de rechtsstaat in Europa.

NETHERLANDS HELSINKI COMMITTEE

Het Nutshuis
Riviermarkt 4
2513 AM The Hague
The Netherlands

T +31 (0)70 - 392 6700
E office@nhc.nl
W www.nhc.nl

KVK 41182679
IBAN NL48 INGB 0000 4178 08
BIC (Swift) INGBNL2A

Belangrijk is ook dat uit onderzoek door Project Online Content Moderatie (ProCoM) - in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid - blijkt dat burgemeesters zelf weinig behoefte hebben aan deze nieuwe bevoegdheden. Zij betwijfelen de effectiviteit ervan en zien alternatieve – minder ingrijpende – middelen binnen hun bestaande instrumentarium. In het onderzoek wordt benadrukt dat het door de burgemeester laten verwijderen van strafbare en onrechtmatige uitingen op het internet de verbindende rol van de burgemeester kan aantasten en dit op gespannen voet staat met de vrijheid van meningsuiting. De meerderheid van de ondervraagden in het onderzoek geven aan dat dit soort uitingen moeten worden gezien van een symptoom van onvrede en een gebrek aan online normbesef in de samenleving. De focus van de aanpak moet dan ook hierop worden gericht in plaats van op het verwijderen van de content zelf.² Daarbij is het praktisch zeer moeilijk om een directe en causale relatie aan te tonen tussen een online uiting en daadwerkelijke fysieke ordeverstoringen.³

Ten slotte ontbreekt in het wetsvoorstel een robuust kader voor rechtsbescherming. Juist bij maatregelen die de kern raken van grondrechten, zoals preventief ingrijpen in uitingen voorafgaand aan demonstraties, is rechterlijke toetsing voorafgaand aan de beperking essentieel, zoals ook volgt uit jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Het NHC roept de wetgever dan ook op om dit voorstel in te trekken. Bescherming van de openbare orde moet niet ten koste gaan van de ruimte voor vreedzaam protest en vrije meningsuiting – juist die ruimte maakt een democratische samenleving veerkrachtig. Het NHC is bereid haar advies nader toe te lichten.

Hoogachtend,

Joeri Buhner Tavanier

Directeur, Nederlands Helsinki Comité

² ProCoM, Draagvlakonderzoek voorziening voor burgemeesters, 15 juni 2013, p. 12.

³ S. Westers & W. Bantema, Niet bevoegd, wel verantwoordelijk? Handhavingsmogelijkheden bij online aangejaagde ordeverstoringen, Juni 2020, p.104